

شیوه‌نامه اجرایی طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار

مقدمه

معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اهواز با بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی، پژوهشی و انسانی خود، همواره بر توسعه پژوهش‌های کاربردی و مسئله‌محور تأکید داشته است. این دانشگاه با توجه به نقش مهم خود در ارتقای سلامت جامعه، تلاش می‌کند تا طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار را در اولویت قرار دهد؛ طرح‌هایی که بتوانند به حل مسائل واقعی حوزه سلامت، بهبود کیفیت خدمات درمانی، ارتقای شاخص‌های بهداشتی و پاسخ‌گویی به نیازهای منطقه‌ای و ملی کمک کنند. در این راستا، حمایت از پژوهش‌های هدفمند، میان‌رشته‌ای و مبتنی بر نیازهای جامعه، از رویکردهای اصلی دانشگاه علوم پزشکی اهواز به شمار می‌رود. تمرکز بر طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار، علاوه بر افزایش بهره‌وری منابع پژوهشی، زمینه‌ساز تبدیل دانش به راهکارهای عملی و تصمیم‌ساز در نظام سلامت خواهد بود.

فصل اول: تعاریف

۱. **طرح تحقیقاتی اثرگذار:** طرح تحقیقاتی یا پایان‌نامه انجام شده‌ای که مطابق سیاست‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، از اهمیت راهبردی، کاربردی یا نوآورانه برخوردار بوده و در یکی از زیرمجموعه‌های «سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت»، «سلامت و خدمات درمانی»، «مؤلفه‌های اجتماعی مؤثر بر سلامت» یا «اقتصاد و تولید در سلامت» قرار گیرد. منظور از اثرگذاری در این دستورالعمل، ایجاد پیامدهای «فراآکادمیک» است. به عبارت دیگر، طرح تحقیقاتی باید علاوه بر دستاوردهای علمی (مانند مقاله و استناد)، در بخش‌های اجرایی و اجتماعی نظیر نظام سلامت، آموزش، اقتصاد و محیط زیست، تأثیرات کاربردی و ملموس بر جای بگذارد.

۲. مستندات اثبات اثرگذاری طرح تحقیقاتی:

برای هر طرح تحقیقاتی پیشنهادی، مستندات مورد نیاز جهت اثبات اثرگذاری (متناسب با محور انتخاب‌شده)، بر اساس پیشنهاد مجری و با نظر «کارشناسان طرح‌های اثرگذار معاونت تحقیقات دانشگاه» تعیین می‌شود. برای هر یک از محورهای چهارگانه اثرگذاری، روش‌ها و شاخص‌های متعددی جهت احراز اثرگذاری قابل‌ارائه است. به‌طور نمونه: در محور «اقتصاد و تولید»: اثرگذاری طرح تحقیقاتی می‌تواند با ارائه «گواهی ثبت اختراع» در مرکز تحقیقات و مجوز تولید، «کاتالوگ محصول تولیدشده» یا «فاکتور رسمی فروش» در دانشگاه اثبات شود. در محور «سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت»: اثبات اثرگذاری طرح تحقیقاتی از طریق ارائه «تأییدیه مرجع ذی‌صلاح مبنی بر ابلاغ یا اصلاح قانون، دستورالعمل، راهنمای بالینی و کوریکولوم» امکان‌پذیر است. جزئیات کامل، توضیحات تکمیلی و مصادیق مربوط به شاخص‌ها و مستندات اثبات اثرگذاری طرح‌های تحقیقاتی، در «پیوست ۱» درج شده است.

معاونت تحقیقات و فناوری

۳. **سطوح اثرگذاری:** پژوهش‌های اثرگذار، مسیر خود را با حل مسائل محلی آغاز کرده و به تدریج به سطوح گسترده‌تر می‌رسند. در این راستا، میزان اثرگذاری طرح‌های تحقیقاتی در چهار سطح **دانشگاهی/شهرستانی، استانی، ملی و بین‌المللی** مورد ارزیابی قرار می‌گیرد که به ترتیب ۲۰، ۵۰، ۱۰۰ و ۱۲۰ امتیاز به طرح‌های موفق اختصاص می‌یابد.»

۴. **مرکز تحقیقات:** منظور از مرکز تحقیقات واحد حقوقی است که توسط شورای گسترش نظارت و ارزشیابی دانشگاه‌های علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب رسیده است و مسئول دریافت و بررسی اولیه طرح‌های تحقیقاتی مرکز می‌باشد.

۵. **معاونت تحقیقات دانشگاه:** مرجع نهایی تصمیم‌گیری در خصوص تصویب و تأیید طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه.

۶. **داور تخصصی:** فرد دارای تخصص علمی مرتبط که توسط مرکز یا معاونت برای ارزیابی طرح تحقیقاتی انتخاب می‌شود.

۷. **کارگروه تخصصی ستاد معاونت تحقیقات:** کارگروهی متشکل از داوران منتخب دانشگاهی برای ارزیابی و انتخاب نهایی طرح تحقیقاتی اثرگذار پیشنهاد شده. شایان ذکر است ارزیابی و داوری طرح‌ها در ستاد وزارت بهداشت، مطابق با شاخص‌های مندرج در «چک‌لیست داوری طرح‌های اثرگذار» (پیوست ۲) و در ۵ کمیته علوم بالینی، علوم بهداشتی، علوم دندانپزشکی، علوم دارویی و علوم پایه صورت می‌پذیرد.

فصل دوم: انواع فرآیندهای دریافت و داوری طرح تحقیقاتی اثرگذار

الف. فرآیند غربالگری و داوری طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار در مرکز تحقیقاتی

این دسته از طرح‌های تحقیقاتی ابتدا در مرکز تحقیقاتی مربوطه دریافت و داوری می‌شوند.

مراحل:

۱. دریافت طرح تحقیقاتی توسط مرکز تحقیقات

- لازم است پژوهشگر مدارک و مستندات ادعای طرح تحقیقاتی را به مرکز مربوطه تحویل دهد. بدیهی است مکاتبات مورد نیاز قبلاً از معاونت‌ها و سازمان‌های مربوطه دریافت شده است.

۲. بررسی اولیه در مرکز تحقیقات

- طرح تحقیقاتی حتماً باید مصوب مرکز تحقیقات دانشگاه باشد، در صورت همکاری دو یا چند مرکز، ارائه نامه تفاهم نامه و درصد همکاری الزامی است.

- بررسی کامل بودن مدارک توسط ریاست یا معاون پژوهشی مرکز

- تطابق با حیطه‌های پژوهشی مرکز و زیرمجموعه‌های طرح تحقیقاتی اثرگذار

۳. داوری تخصصی در مرکز مطابق چک لیست داوری طرح های تحقیقاتی اثرگذار

- ارجاع طرح تحقیقاتی به حداقل یک داور تخصصی در مرکز و انجام داوری بر اساس چک لیست داوری طرح های تحقیقاتی اثرگذار

بررسی نتایج داوری ها در جلسه مرکز و تصمیم گیری در خصوص طرح های تحقیقاتی منتخب

۴. ارسال نتیجه داوری طرح های تحقیقاتی مراکز و معرفی طرح های تحقیقاتی منتخب مطابق با سقف طرح های تحقیقاتی مرکز به معاونت تحقیقاتی دانشگاه (مراکز

با سابقه بالای ده سال دو طرح تحقیقاتی الزامی و مراکز با سابقه زیر ده سال یک طرح تحقیقاتی تشویقی)

پس از بررسی های به عمل آمده در نهایت سقف طرح های مرکز تأیید و طرح های تحقیقاتی منتخب به معاونت تحقیقات ارسال گردد مراکز تحقیقاتی می توانند در

طول فرایند غربالگری و داوری طرح های تحقیقاتی، از خدمات مشاوره ای و راهنمایی های کارشناسان واحد طرح های اثرگذار استفاده کنند.

ب. فرآیند غربالگری و داوری طرح های تحقیقاتی دانشگاهی از گروه های آموزشی، دانشکده و بیمارستان در معاونت تحقیقات

این طرح ها مستقیماً در معاونت تحقیقات و فناوری ارزیابی می شوند.

مراحل:

۱. دریافت طرح تحقیقاتی از طریق مکاتبه دانشکده و گروه های آموزشی با معاونت تحقیقات

طرح تحقیقاتی حتماً باید مصوبت دانشگاه علوم پزشکی اهواز باشد، در صورت همکاری با سایر دانشگاه ها و سازمان ها ارائه قرارداد، تفاهم نامه رسمی و نامه

درصد مشارکت و همکاری باشد.

۲. بررسی اولیه کارشناسان واحد طرح های اثرگذار و انجام مکاتبات با معاونت ها و سازمان های مربوطه در صورت لزوم

۳. تکمیل مستندات توسط متقاضی با مشاوره و راهنمایی کارشناسان واحد طرح های اثرگذار

۴. انجام فرایند داوری و انتخاب طرح های تحقیقاتی منتخب دانشگاهی توسط کارگروه تخصصی طرح اثرگذار

۵. ارسال طرح های تحقیقاتی منتخب دانشگاه توسط معاونت تحقیقات به وزارت جهت بررسی های آتی.

بدیهی است موارد تأیید شده توسط مرکز تحقیقات و ستاد معاونت پس از تأیید نهایی توسط وزارت بهداشت و کسب امتیاز برای دانشگاه و مراکز به عنوان طرح

تحقیقاتی اثرگذار تلقی خواهد شد.

فصل سوم: زمان بندی پیشنهادی

در مراکز

-بررسی اولیه در مراکز: ۷ تا ۱۰ روز کاری

-داوری تخصصی مراکز: ۱۰ تا ۱۴ روز کاری

در ستاد معاونت

-جلسه بررسی معاونت: حداکثر ۱۰ روز کاری پس از دریافت مدارک

-جلسه داوری دانشگاه: حداکثر ۱۴ روز کاری

-ابلاغ نتیجه: ظرف ۵ روز کاری بعد از تصمیم گیری

فصل چهارم: تشویقی و گواهی نامه

پس از تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اعلام امتیاز هر طرح تحقیقاتی، گواهی نامه با امضای معاون تحقیقات و فناوری صادر و تشویقی مالی مطابق با مصوبه هیأت رئیسه دانشگاه مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۸ (به ازای هر یک امتیاز کسب شده مبلغ ۵ میلیون ریال) حق تشویق به مجریان طرح های تحقیقاتی و پایان نامه های تحقیقاتی پرداخت خواهد شد. لازم به ذکر است گواهی و مبلغ حق الزحمه داوری طرح اثرگذار به داوران تخصصی در مرکز و ستاد معاونت تعلق خواهد گرفت.

فصل پنجم: ابلاغ و بازنگری

این شیوه نامه در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۱۸ در شورای پژوهشی دانشگاه تصویب و در صورت نیاز مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.

پیوست ۱: مستندات اثبات اثر مطابق با زیرمجموعه‌های طرح‌های اثرگذار

زیر محور	شاخص‌ها	مستندات موردنیاز اثبات اثر
طرح‌های اثرگذار در سطح سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت	طرح‌های تحقیقات / فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به:	نامه ابلاغ قانون/دستورالعمل و یا سیاست کلان به ذی‌نفعان به همراه مستند مربوطه (متن قانون/دستورالعمل جدید)
	ابلاغ قوانین، دستورالعمل‌های جدید، راهنامه‌های بالینی / بهداشت عمومی	ابلاغ اصلاح قوانین قدیمی بر اساس نتایج تحقیق
	ابلاغ اصلاح قوانین قدیمی بر اساس نتایج تحقیق	نامه ابلاغ اصلاحیه به ذی‌نفعان به همراه مستند مربوطه (دستورالعمل اصلاح شده)
	استفاده از نتایج پژوهش‌های سقارش محور توسط سازمان سقارش‌دهنده	مستند مربوط به: الف) سقارش طرح ب) قرارداد طرح/ قراردادهای تکمیلی یا تمدید همکاری براساس موفقیت طرح ج) دریافت اعتبار د) آرایه نامه تأییدیه از بالاترین مقام مسؤول در سازمان سقارش‌دهنده مبنی بر استفاده از نتایج تحقیق با ذکر دقیق نوع و محل اثرگذاری به همراه مستندات مرتبط به عنوان مثال: ۱- گزارش عملیاتی سازمان سقارش‌دهنده با ذکر بخش استفاده شده ۲- اصلاح فرآیند سازمانی مبنی بر نتایج ۳- شاخص‌های عملکرد (قبل و بعد از اجرای نتایج) ۴- گزارش حسابرسی یا پایش داخلی ۵- مستند آموزش کارکنان سازمان بر اساس خروجی طرح ۶- تصمیم‌نامه مدیریتی مبنی بر نتایج تحقیق
تغییر در کوریکولوم آموزشی	تغییر روش‌ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه‌ها	مستند ایجاد تغییر در کوریکولوم آموزشی مستند ابلاغ رشته جدید توسط مراجع ذیصلاح مستند انجام پژوهش مبنی بر بهبود کیفیت آموزش در اثر تغییرات ابلاغ شده مستند تغییر روش‌ها و اقدامات آموزشی

زیر محور	شاخص‌ها	مستندات موردنیاز اثبات اثر
طرح‌های اثرگذار بر وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی	بهبود عملکرد حرفه‌ای دانش‌آموختگان	مستند عملکرد حرفه‌ای دانش‌آموختگان جهت بهبود توسعه و ارتقاء واحدهای آموزشی مهارتی
	تغییر مؤثر و قابل اثبات در یکارگیری اصول پدافند غیرعامل در حوزه‌های بهداشت و درمان	مستند یکارگیری اصول پدافند غیرعامل در حوزه‌های بهداشت و درمان مستند مربوط به نتایج آزمون‌های مهارتی یا صلاحیت حرفه‌ای مبتنی بر ایجاد بهبود یا تغییر در فراگیری مستند مربوط به بهبود شاخص‌های جذب، ماندگاری یا اشتغال دانش‌آموختگان مستند مربوط به گزارش کاهش خطای حرفه‌ای یا بهبود عملکرد یالینی
	طرح‌های تحقیقات/ فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به تغییر در وضعیت سلامت مردم شده است.	آرایه پژوهش/ مستند مبنی بر تغییر در: شیوع یا بروز بیماری/ مداخله جدید یالینی/ افزایش طول عمر/ روش پیشگیری از بیماری یا نشانگر سلامت/ کاهش میزان مرگ و میر و...
	تغییر در شیوع یا بروز بیماری	ارائه مستندات مربوط به بهبود وضعیت سلامت مردم / تغییر شیوه یا ارائه خدمت / بهبود کیفیت، دسترسی پذیری، مقبولیت و ... / پاسخگویی به نیازهای خدمات سلامت/ اعمال قانون و کنترل اقدامات تامینی / تغییرات شیوه‌های ارائه خدمت گزارش رسمی کاهش مرگ، یستری، عوارض بیماری از منابع موثق
مصادیق مربوطه شامل:	بهبود وضعیت سلامت بیماران یا استفاده از روش‌های مختلف	تغییر شیوه یا ارائه خدمت
شناسایی خدمات جدید یا بهبود خدمات جاری یا تغییر فرآیندها	بهبود کیفیت، دسترسی‌پذیری، مقبولیت یا هزینه اثربخشی	اعمال قانون یا اقدامات تامینی در آرایه خدمت
توقف شیوه ارائه خدمت غیرموثر	توقف شیوه ارائه خدمت غیرموثر	توقف شیوه ارائه خدمت غیرموثر
فناوری یا فرآیند ارائه خدمات یومی‌سازی شده	فناوری یا فرآیند ارائه خدمات یومی‌سازی شده	فناوری یا فرآیند ارائه خدمات یومی‌سازی شده

زیر محور	شاخص‌ها	مستندات مورد نیاز اثبات اثر
طرح‌های اثرگذار بر مولفه‌های اجتماعی سلامت	<ul style="list-style-type: none"> طرح‌های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که منجر به ارتقاء مولفه‌های اجتماعی مؤثر بر سلامت در سال ارزشیابی گردد. مصادیق تغییر شامل: <ul style="list-style-type: none"> کاهش عوامل خطر و آسیب‌های اجتماعی افزایش تامین عدالت در سلامت پهپود طراحی یا اجرای خط مشی‌ها یا قوانین زیست محیطی مدیریت یا حفاظت از منابع طبیعی مانند انرژی، آب و غذا تغییر یا اصلاح شیوه مدیریت یک ریسک یا خطر زیست محیطی پهپود محیط زیست از طریق معرفی یک محصول، فرآیند یا خدمت جدید؛ فرآیند یا خدمت موجود؛ یا پهپود خط مشی‌ها و شیوه‌های مدیریتی تغییر عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده‌های محیطی افزایش امنیت غذایی افزایش سواد سلامت کاهش مخاطرات شغلی افزایش آگاهی عمومی درخصوص خطرات بهداشتی، پیشگیری از بیماری‌ها پاسخ به نیازهای خدمات سلامت یا درک نیازهای ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، اقلیت‌های زبانی، جامعه مهاجران کاهش یا جایگزینی استفاده از حیوانات آزمایشگاهی ارتقاء کیفیت زندگی پهپود شاخص سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی ارتقاء تاب آوری نظام سلامت در برابر بحران‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> انجام پژوهش / مستند مبنی بر تغییر در: <ul style="list-style-type: none"> عوامل خطر مولفه‌های مؤثر بر سلامت عدالت در سلامت طراحی و اجرای خط‌مشی و قوانین زیست محیطی حفاظت از منابع طبیعی شیوه‌های مدیریت منابع طبیعی آسیب‌های اجتماعی خدمات سلامت محور فرهنگی مدیریت ریسک محیطی امنیت غذایی کیفیت زندگی سواد سلامت آگاهی عمومی سلامت مهاجران، اقلیت‌ها مخاطرات شغلی تاب آوری سلامت

زیر محور	شاخص‌ها	مستندات مورد نیاز اثبات اثر
طرح‌های اثرگذار بر اقتصاد و تولید	<ul style="list-style-type: none"> طرح‌های تحقیقاتی فناوریانه مصوب که منجر به تغییر در اقتصاد، تولید و کسب و کار در سال ارزشیابی گردد. مصادیق تغییر شامل: <ul style="list-style-type: none"> پهپود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول / فرآیند جدید افزایش ورود گردشگران درمانی به کشور کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت‌های بهداشتی درمانی پهپود دسترسی به فرصت‌های مالی افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات ایجاد مسیرهای جدید برای نوآوری در سطح بین‌المللی و تأثیر در بازار ارتقاء بهره‌وری و کارایی استفاده از منابع رشد تولید، تولید کارآمد، پهپود کیفیت محصولات تغییر روش‌های مدیریت در کسب و کار صرفه‌جویی اقتصادی اشتغال‌زایی و یکارگیری نیروی انسانی 	<ul style="list-style-type: none"> مستندات مربوط به: <ul style="list-style-type: none"> پهپود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرآیند جدید افزایش ورود گردشگران درمانی کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت‌های بهداشتی درمانی افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات ایجاد مسیرهای جدید و به روز در اقتصاد و تولید ارتقاء بهره‌وری و کارایی استفاده از منابع افزایش ظرفیت تولید یا کیفیت محصول تغییر روش‌های مدیریت در کسب و کار / استقرار روش‌های نوین مدیریت افزایش تعداد نیروی انسانی شاغل در حیطه مورد پژوهش کاهش زمان ارائه خدمت یا تولید کاهش ضایعات یا خطا قرارداد صادرات محصول تولید شده ورود به بازار گردشگری درمانی یا افزایش تعداد بیماران غیرایرانی به بیمارستان‌های تابعه دیجیتال‌سازی یا هوشمندسازی فرآیندها

پیوست ۲. چک لیست داوری طرح تحقیقاتی اثرگذار

ردیف	معیار ارزیابی	امتیاز لیکرتی ۱: کمترین ۵: بیشترین	ملاحظات
۱	اهمیت اثر (بسیار کم / کم / متوسط / زیاد / بسیار زیاد)		
۲	گسترده‌گی اثر (دانشگاهی / استانی / منطقه ای / ملی / بین المللی)		
۳	نوآوری و خلاقیت در ارائه طرح		
۴	پایداری و استمرار		
۵	هم راستا با اولویت‌های ملی / منطقه ای / استانی		
۶	پشتوانه علمی تخصصی		